

INTERPROVINCIALE COMMISSIE HERINDELING VIJFHEERENLANDEN

IPC VERSLAG van het gesprek met bestuurders van de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU) d.d. 14 april 2016 in het provinciehuis van Utrecht, dit in het kader van de herindelingsprocedure van de gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik met als doel de vorming van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden per 1 januari 2018.

Aanwezig:

Namens de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU):

- Frits Naafs, voorzitter Gemeenschappelijke Regeling
- Jacco Post, directeur
- Sander Jansen, AB-lid

Namens de IPC:

- Mariëtte Pennarts-Pouw, voorzitter
- Rogier van der Sande, IPC-lid
- Roel Wever, procesbegeleider IPC
- Marcel de Prieëlle, beleidsadviseur provincie Zuid-Holland
- Hans Versteeg, beleidsadviseur provincie Utrecht
- Greet van Weerd, verslaglegging

Mevrouw Pennarts heet de aanwezigen welkom. Vervolgens licht zij de herindelingsprocedure en de planning nader toe. Afgesproken wordt dat de gespreksdeelnemers het (vertrouwelijke) conceptverslag van dit gesprek eerst ter correctie zullen ontvangen. De verslagen worden uiteindelijk onderdeel van het herindelingsontwerp dat ter inzage wordt gelegd en het vertrouwelijke karakter van dit verslag is vanaf dat moment niet meer van kracht.

De IPC vraagt naar de samenwerking en de taken van de ODRU.

De heer Post licht toe dat de ODRU een Gemeenschappelijke Regeling is van 15 gemeenten, inclusief Vianen, met name voor milieu en bouwen. De ODRU is een uitvoeringsorganisatie en een niet afgedwongen RUD, ontstaan uit een “welbegrepen eigenbelang shared service gedachte” van diverse middelgrote en kleinere gemeenten. De organisatie is ontstaan uit een fusie van milieudiensten en heeft een breed takenpakket. De ODRU beschikt over de nodige expertise als het gaat om geluidsmetingen, ecologie, duurzaamheid en natuur en milieueducatie. Naast uitvoering op het gebied van Vergunningverlening en Handhaving vervult de ODRU bij gemeenten ook de functie van uitvoerder/adviseur/informatieverstrekker.

Hoe beoordeelt de ODRU de voorgenomen samenwerking van Leerdam-Vianen-Zederik tot de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden, mocht de nieuwe gemeente zich aansluiten bij de provincie Utrecht of bij de provincie Zuid-Holland?

De heer Naafs meent dat deze ontwikkeling de nieuwe gemeente met ca. 55.000 inwoners de nodige kansen biedt, zoals vergroting van bestuurlijke slagkracht. De ODRU vindt dit een positieve ontwikkeling.

De heer Jansen memoreert dat Vijfheerenlanden zich in een landelijk gebied bevindt dat mooi aansluit bij de westkant van de stad Utrecht. Die aansluiting geeft kansen voor een integrale werkwijze. De eigenheid van gemeenten speelt uiteraard een rol in dergelijke fusies.

De ODRU heeft een duidelijke koers uitgezet, nl. nabijheid en maatwerk, en speelt daarmee op een goede manier in op de behoeften van gemeenten. Mocht de gemeente Vijfheerenlanden toetreden tot de ODRU, dan biedt dat vele kansen.

Mocht Vianen uittreden, dan zou dat voor de ODRU een groot gemis zijn en dat zal zeker effect hebben op de bedrijfsvoering en de overhead. Vianen neemt jaarlijks ca. 5.500 uren van de ODRU af op een totaal van 140.000 uur (ca. 4,5%).

De heer Post licht toe dat de ODRU en de omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid hebben uitgesproken dat, hoe de beweging van Vijfheerenlanden ook zal zijn, beide organisaties geen onnodige kosten willen veroorzaken. Nagegaan zal worden hoe medewerkers kunnen worden overgeheveld van de ene naar de andere organisatie. Wel wordt het een complexe ontwaringsklus, omdat Vianen geen eigen gemeenteambtenaren meer heeft: bepaalde taken worden door ODRU-medewerkers in de gemeenten uitgevoerd.

Mocht Vianen vertrekken, dan moet rekening worden gehouden met het wegvallen van een deel van de overheaddekking en zal de personeelsformatie met ca. 4 fte moeten worden ingekrompen. Daar zal de nodige aandacht en zorg naar moeten uitgaan.

De heer Post merkt op dat het uiteindelijk aan de raad van de nieuwe gemeente is om te besluiten welke taken in de Gemeenschappelijke Regeling worden belegd. Eén van de drie fusiegemeenten heeft uitvoerende taken op het gebied van ruimtelijke ordening belegd bij de Omgevingsdienst ZHZ. Twee gemeenten hebben daar hun milieutaken ondergebracht. De nieuwe gemeente is groter en robuuster van omvang en kan aan kwaliteitscriteria voldoen. Mogelijk heeft Vijfheerenlanden voldoende omvang om taken zelf te gaan uitvoeren en minder te gaan uitbesteden.

De (kostbare) personele gevolgen, als gevolg van de provinciekeuze van de nieuwe gemeente, kunnen zich afspelen tussen omgevingsdiensten maar ook tussen gemeenten en omgevingsdiensten. Een en ander is nu nog niet bekend.

De IPC vraagt of de ODRU gebonden is aan provinciegrenzen.

De heer Post deelt mede dat de Wet VTH spreekt over gebiedscongruentie, echter, uitzonderingen lijken wel mogelijk te zijn mits dat kan worden aangetoond. De ODRU gaat voor zijn takenpakket uit van congruentie, los van de formele kant van de zaak. Hij gaat ervan uit dat de nieuwe gemeente zich bij de ODRU of bij de omgevingsdienst ZHZ gaat aansluiten.

De IPC vraagt hoe de ODRU aankijkt tegen de variant dat Vijfheerenlanden zich aansluit bij de provincie Utrecht maar de omgevingsdienst bij ZHZ onderbrengt.

De heer Post vindt de lijn tussen beleid en uitvoering van groot belang. De geschetste variant zal complex worden, temeer daar er steeds meer behoefte is aan integraliteit in beleid en uitvoering. Dat vraagt om een goede afstemming tussen beleidsvorming en uitvoering; signalen vanuit de uitvoeringspraktijk moeten snel worden teruggekoppeld en omgekeerd.

De ODRU voert o.a. bouwtaken uit voor de gemeenten Montfoort en IJsselstein en dat heeft veel raakvlakken met het beleid. De ODRU wordt ook ingeschakeld bij de ontwikkeling van een gemeentelijke strategische visie op het buitengebied en bij de invulling van een bestemmingsplan. In die zin is loskoppeling van beleid en uitvoering ingewikkeld, hoewel ook dat weer oplosbaar zal zijn.

De IPC maakt in dit verband melding van een discussie met de VRU over de vraag of een veiligheidsregio altijd congruent moet zijn aan de provinciegrens of toch een meer logische bestuurlijke grens kan volgen.

De IPC vraagt of de ODRU over specifieke kennis moet gaan beschikken, wanneer een grote gemeente als Vijfheerenlanden tot de GR zou toetreden.

De heer Post merkt op dat de toetreding van de nieuwe gemeente wat betreft kennis en expertise in de taakuitvoering geen bijzondere eisen aan de organisatie stelt. De Omgevingsdienst ZHZ voert voor Leerdam bouw- en VTH taken uit; de ODRU voert deze taken ook al uit voor enkele van haar gemeenten. Datzelfde geldt ook voor de Omgevingsdienst ZHZ; qua kennis en expertise zal de overkomst van Vianen geen verschil uitmaken.

Wel is het zo dat de ODRU zich in de dienstverlening, gelet op het aspect 'nabijheid', behoorlijk oriënteert op de couleur locale van de deelnemende gemeenten. Het vraagt een investering om gemeenten en lokale verhoudingen ter plekke te leren kennen en dat staat los van de kennis van het vakgebied of de wet- en regelgeving.

De IPC vraagt of het plaatsen van ODRU-medewerkers bij gemeenten in feite een verlengd werkgeverschap is of worden medewerkers met specifieke kennis vanuit de ODRU in de deelnemende gemeenten gestationeerd?

De heer Post bevestigt dat laatste. De medewerkers moeten over kennis en kunde beschikken, in combinatie met kennis van lokale omstandigheden, maar tegelijkertijd moeten zij objectief afstand kunnen nemen. Dat is nodig omdat de omgevingsdienst distantie dient te hebben in de oordeelsvorming.

De IPC begrijpt dat er voor die werkwijze wel een bepaalde omvang van de organisatie nodig is maar dat het uittreden van Vianen daar geen effect op heeft.

Dat wordt door de heer Post bevestigd: daarvoor is het aandeel van Vianen te klein. Wel zal er in dat geval veel moeten worden uitgezocht, omdat (deel)taken over veel verschillende medewerkers zijn verdeeld. Overigens geldt dat ook voor de omgevingsdienst ZHZ, mocht Vijfheerenlanden zich bij Utrecht aansluiten. Het principe van "mens volgt werk" zal hier niet van toepassing zijn. Daarover moeten wel goede afspraken worden gemaakt.

De IPC begrijpt dat het hier vooral een zorgvuldigheidsvraag betreft. Met de collega omgevingsdienst is afgesproken dat er zoveel mogelijk wordt geregeld zonder dat dit teveel publiek geld gaat kosten. Dit wordt door de ODRU bevestigd.

De heer Naafs vraagt of de IPC ook een gesprek heeft met het Regionaal Historisch centrum, aangezien Vianen daar prominent in vertegenwoordigd is.

De voorzitter antwoordt dat de IPC de keuze heeft gemaakt om met een aantal belangrijke samenwerkingsverbanden te spreken zoals de veiligheidsregio's, de omgevingsdiensten, de U10 en de GR Alblas-serwaard-Vijfheerenlanden. De IPC heeft geen gesprek gepland met de RHC.

De IPC vraagt naar de impact van de Omgevingswet op de ODRU.

De heer Post antwoordt dat er eerst gewacht wordt op een aantal AMvB's die nader invulling gaan geven aan de nieuwe Omgevingswet. De ODRU wil daarop in houding en gedrag tijdig gaan anticiperen. Het doel is mogelijkheden reeds aan de voorkant van het proces te realiseren, in gezamenlijkheid met burgers en bedrijven, in plaats van de meer afwachtende houding en rol van burgers die tot nog toe gebruikelijk was. De ODRU wil de integraliteit in de beleidspraktijk en uitvoering van gemeenten meer gaan waarborgen. Bekend is dat de procedures door de nieuwe wet aanzienlijk zullen worden bekort en dat vraagt het nodige van de samenwerking met partijen.

De heer Jansen zet uiteen dat de ODRU zich, met het oog op de nieuwe wetgeving, in de voorbereidende fase bevindt. Nu al wordt met gemeenten bezien waar een verbeteringslag mogelijk is om straks de dialoog aan de voorkant te voeren in plaats van toetsing achteraf.

De IPC vraagt naar het perspectief van de ODRU op langere termijn, gelet op het feit dat de provincie Utrecht twee omgevingsdiensten heeft.

De heer Naafs antwoordt dat de twee omgevingsdiensten in de provincie Utrecht zich zo goed mogelijk voorbereiden op de toekomst. De beide diensten bevinden zich in één gebouw en dat is bevorderlijk voor de samenwerking.

De heer Jansen merkt op dat is uitgesproken dat beide partijen wel klaar moeten zijn voor een fusie, mochten daartoe plannen worden ontwikkeld. Wel moet er voor de fusie tussen de twee omgevingsdiensten een ratio bestaan.

De heer Post memoreert dat de provincie Utrecht 26 gemeenten heeft: daarmee wordt een behoorlijke bestuurlijke drukte georganiseerd. Belangrijk is het om over de governance na te denken maar tegelijkertijd lijkt een fusie hem niet zinvol wanneer daartoe geen aanleiding bestaat. Een fusie tussen de omgevingsdiensten kan gestimuleerd worden door de komst van de Omgevingswet en door aansluiting van Vijfheerenlanden bij de provincie Utrecht.

De heer Jansen licht vervolgens toe dat de ODRU in de afgelopen jaren een robuuste en efficiënte organisatie is geworden, die hoge kwaliteit levert. De organisatie kan veel opvangen en het is voor de ODRU geen grote stap om aan de kwaliteitscriteria en de nieuwe wetgeving te voldoen. Daar wordt nu al op geanticipeerd, ook met een cultuuromslag in de organisatie.

Tevens wordt er gewerkt aan groeiscenario's over de opvang van de bouwtaken in gemeenten.

Het is bekend dat de klanten tevreden zijn over de dienstverlening van de ODRU.

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun komst en bijdragen.